

VEDECKÁ KONCEPCIA ÚSTAVU SLOVENSKEJ LITERATÚRY SAV NA ROKY 2016 – 2026

Vedecká koncepcia Ústavu slovenskej literatúry SAV určuje hlavné funkcie ústavu a jeho výskumné ciele, ktoré majú viesť k vynikajúcim vedeckým výsledkom a k excelentnému postaveniu pracoviska v rámci humanitných a spoločenskovedných pracovísk SAV aj v kontexte národných a medzinárodných literárnovedných pracovísk. Koncepcia vychádza z právneho rámca určeného, okrem iného, *Zriad'ovacou listinou Ústavu slovenskej literatúry SAV* (uznesenie P SAV č. 1130 zo dňa 22. 7. 2008), osvedčením o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj vydaným pre Ústav slovenskej literatúry SAV Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky 23. 10. 2015, ako aj s prihliadnutím k dokumentu *SAV 2020. Dlhodobý rámec rozvoja Slovenskej akadémie vied* (máj 2015) a k *Etickému kódexu SAV* (uznesenie P SAV č. 691 zo dňa 9. 7. 2015).

I. FUNKCIE ÚSTAVU

Ústav slovenskej literatúry SAV plní najmä tieto funkcie:

- Vykonáva základný výskum slovenskej literatúry a kultúry v domácom aj nadnárodnom kontexte a výskum myslenia o nich od začiatkov po súčasnosť.
- Vytvára a udržiava odbornú kompetenciu v širokom spektre metodologických prístupov, literárnovedných disciplín, historických období, teoretických a literárnohistorických problémov.
- Rozvíja myslenie o literatúre a osobitne o slovenskej literatúre, jej histórii a literárnej kultúre a o postavení literatúry v súčasných kultúrnych, sociálnych a mediálnych kontextoch a primerane toto myslenie prezentuje odbornej a širšej verejnosti.
- Je strediskom odboru v národnom a medzinárodnom meradle a pri naplňaní tohto cieľa

spolupracuje s odbornými pracoviskami na Slovensku i v zahraničí. Začleňuje slovenské literárnovedné myslenie do medzinárodného výskumu a vedeckej spolupráce. Prezentuje slovenskú literatúru a kultúru v domácom aj medzinárodnom výskumnom kontexte.

- V pozícii školiaceho pracoviska sa zapája do doktorandského štúdia. Vychováva mladých vedeckých pracovníkov s perspektívou odborného rastu a schopnosťou kolektívnej vedeckej spolupráce.
- Spolupracuje so samostatnými vedeckými osobnosťami s medzinárodným prehľadom a autoritou.
- Vytvára dokumentačnú a informačnú základňu pre domácich a zahraničných bádateľov v odbore literárnovednej slovakistiky.
- Vedecky vydáva literárne pamiatky. Metodologicky modeluje zásady edičnej praxe tohto typu prameňov v nadväznosti na tradície slovenskej aj zahraničnej textológie.
- Vydáva recenzovaný literárnovedný časopis *Slovenská literatúra*, citovaný v elektronických databázach Central European Journal of the Science and Humanities (CEJSH), ako aj European Reference Index for the Humanities (ERIH) a ďalšie neperiodické publikácie (predovšetkým vedecké a odborné monografie, vedecké zborníky, kritické a čitateľské edície literárnych diel, slovníkovú literatúru a pod.)

II. VEDECKÁ ŠTRUKTÚRA ÚSTAVU

Vedeckú štruktúru ústavu tvorí:

- Oddelenie dejín staršej slovenskej literatúry
- Oddelenie dejín slovenskej literatúry 19. storočia
- Oddelenie výskumu slovenskej literatúry 20. a 21. storočia
- Oddelenie teórie literatúry

Organizačnými zložkami podporujúcimi vedecké ciele ústavu sú:

- redakcia časopisu *Slovenská literatúra*
- knižnica

III. ORGANIZÁCIA VÝSKUMU V ÚSTAVE

Výskum v Ústave slovenskej literatúry SAV je založený na zásadách slobody vedeckého bádania a na prirodzenej diferencovanosti individuálnych a kolektívnych vedeckých projektov.

- Hlavné ciele vedeckej práce naplňa ústav na úrovni jednotlivých vedeckých projektov, ktoré môžu mať individuálny alebo kolektívny charakter, prípadne prekračujú rámec ústavu a odboru z personálneho hľadiska či z hľadiska výskumného zamerania.
- Medzi hlavné ciele vedeckej práce ústavu a jednotlivých oddelení možno zaradiť len tie projekty, ktoré koncepcne pripravujú a uskutočňujú jednotlivci a kolektívy ústavu a tie výskumné odborové a medziodborové projekty, ktoré pripravujú iné pracoviská, ale koncepcne sa na nich spolupodieľajú jednotlivci alebo výskumné kolektívy z Ústavu slovenskej literatúry SAV.
- Projektami sú kolektívne a individuálne úlohy základného výskumu, infraštruktúrne projekty v oblasti vedeckých informácií, edičné projekty a projekty, ktoré naplňajú ďalšie funkcie Ústavu slovenskej literatúry SAV.
- Projekty sú vždy navrhované na dobu určitú s termínom dokončenia, špecifikáciou vedeckého výstupu a nárokov na zdroje ústavu (pracovná kapacita a iné ako zvyčajné náklady).
- Do všetkých grantových súťaží sa prihlasujú Vedeckou radou prerokované vedecké projekty.
- Príprava mladých vedeckých pracovníkov je orientovaná podľa výskumného profilu ústavu a prioritných strednodobých a dlhodobých cieľov ústavu. Tieto ciele zohľadňuje ústav pri zadávaní tém doktorandského štúdia. Témy zdôvodňujú zadávatelia pred príslušným oddelením a Vedeckou radou s ohľadom na dlhodobejšie ciele ústavu a jeho výskumný profil.
- Vedecký postup pracovníkov ústavu sa odvíja od kvality ich individuálneho vedeckého výskumu a je orientovaný na potrebu zabezpečiť všetky funkcie ústavu, najmä skvalitňovanie vedeckej štruktúry ústavu a zabezpečenie garantov doktorandského štúdia a školiteľov. Súčasťou podávania návrhov na vedecký postup pracovníkov štatutárom ústavu je schvaľovanie Atestačnou komisiou. V prípade návrhov na udelenie vedeckej hodnosti DrSc. má uchádzač právo vyžiadať si stanovisko od Vedeckej rady a Vedecká rada právo podať stanovisko aj v prípade, že ho uchádzač nevyžaduje.
- Kvalita vedeckých výstupov sa v rámci ústavu hodnotí v pravidelných intervaloch pomocou auditu vedeckých pracovníkov, ústav ako celok je hodnotený hodnotiacim panelom v rámci pravidelného procesu akreditácie jednotlivých ústavov SAV.

Servisné úseky slúžiace na podporu vedeckých cieľov a funkcií ústavu:

Činnosť knižnice sa spolupodieľa na plnení vedecko-výskumných, vedecko-výchovných a iných odborných úloh ústavu svojím rozsiahlym a koncepcne budovaným fondom (knižnica vlastní kompletne zviazané ročníky odborných periodík, vo viacerých prípadoch unikátne; niektoré z nich sa v súčasnosti nenachádzajú v iných knižniciach na území Bratislavy, resp. na Slovensku) a svojou činnosťou (knižničnými, dokumentačnými, bibliografickými, reprografickými službami).

Bibliografický úsek ako organizačná súčasť knižnice sa zameriava na tvorbu individuálnych bibliografií jednotlivých vedeckých pracovníkov, oddelení a ústavu ako celku, slúžiacich vnútorným a vonkajším akreditáciám a prezentácii ústavu, jeho oddelení a jednotlivých pracovníkov.

Ústav podporuje časopisecké a knižné publikovanie individuálnych a kolektívnych výstupov z vedeckých projektov svojich pracovníkov, ako aj elektronizáciu a tvorbu bibliografických databáz a vydávanie recenzovaného odborného časopisu *Slovenská literatúra*.

IV. HLAVNÉ CIELE VEDECKEJ PRÁCE ÚSTAVU

- Hlavné ciele vedeckej práce ústavu zodpovedajú vnútorným potrebám vedeckého výskumu v ústave a sú otvorené smerom k spoločnosti.
- Hlavné ciele vedeckej práce ústavu sa zameriavajú na jednu z kľúčových perspektívnych otázok našej spoločnosti: Odkiaľ prichádzame, kto sme, kam kráčame.
- Vedecké ciele ústavu sa delia z časového hľadiska na krátkodobé (1-3 roky), strednodobé (5 rokov) a dlhodobé (10 rokov).
- Z hľadiska povahy sa delia ciele na hlavné ciele ústavu a hlavné ciele jednotlivých oddelení.
- Hlavné krátkodobé ciele vyplývajú z potrieb každoročného hodnotenia vedeckej práce ústavu.
- Hlavný strednodobý cieľ vedeckej práce Ústavu na roky 2016 – 2020 vyplýva zo schválených kolektívnych a individuálnych grantových projektov. Ich spoločným menovateľom sú poetologické syntézy v rámci jednotlivých literárnohistorických období a výskumu v oblasti literárnej teórie. Zameriavajú sa na autora, text a jeho aspekty (výstavba, tematológia, tropológia, topológia, žáner, intertextualita, intermedialita), čitateľa (repciu), literárny život, performatívne formy a praktiky.
- Hlavným dlhodobým cieľom vedeckej práce ústavu je výskum existenciálnej, estetickej, komunikačnej, kultúrnej a historickej funkcie slovenskej literatúry v kultúrnom a spoločenskom prostredí.

Hlavné ciele jednotlivých oddelení:

- Oddelenie dejín staršej slovenskej literatúry
  - Výskum literárnych druhov a žánrov a sledovanie literárnej kultúry na našom území v jednotlivých historických obdobiach, završený monografiami.

- Sprístupnenie relevantnej pramennej bázy, literárnej tvorby, dokumentujúcej dobové kritéria literárnosti v domácom i v európskom kontexte, jej analýza a interpretácia, s dôrazom na začlenenie kultúrnych a literárnych procesov v rámci domáceho i európskeho kontextu (v rátane slovanských literatúr).
  - Vydávanie prameňov, literárnych pamiatok a antológií literárnych textov a aplikovanie sprístupnených materiálov pri riešení problémov historickej poetiky.
  - Štúdium pamiatok širšieho (nielen literárneho) charakteru z aspektu viacerých humanitných odborov (literárnej histórie, histórie, kulturológie a umenovedy, muzikológie, sociológie, etnológie a pod.).
- Oddelenie dejín slovenskej literatúry 19. storočia
    - základný výskum pramenného materiálu, archívny výskum rukopisného materiálu a prvých vydaní
    - edícia a sprístupňovanie doteraz nevydaného materiálu, príprava komentovaných antológií literárnych textov
    - výskum reprezentácie a referenciality slovenskej literatúry 19. storočia
    - štruktúralno-semiotická analýza textov korpusu slovenskej literatúry 19. storočia s cieľom rekonštruovať niekoľko navzájom prepojených kontinuálnych poetických línií, ktoré určujú charakter slovenskej literatúry počas celého sledovaného obdobia
    - genologický výskum materiálu 19. storočia, výskum umeleckých, ale aj dokumentárnych a polodokumentárnych žánrov
    - štúdium textov z hľadiska viacerých humanitných disciplín (histórie, kunsthistórie, etnológie, sociológie atď.).
- Oddelenie výskumu slovenskej literatúry 20. a 21. storočia
    - výskum moderny a modernizmu
    - výskum rôznych podôb literárneho života v 20. storočí (literárna kritika, autor ako sociálna rola, autobiografická a kultúrna pamäť)
    - kognitívna literárna veda (kognitívna rétorika, poetika, naratológia a recepčná estetika, kognitívna história literatúry a evolučná literárna história) v orientácii na slovenský literárny a literárnovedný materiál 20. a 21. storočia

- pôvod a funkcie poézie, typológia básnika, proces básnickej tvorby v interdisciplinárnych presahoch
  - výskum dolnozemskej literatúry, areálové štúdiá, česko-slovenské kultúrne a literárne vzťahy
  - výskum súčasnej literatúry.
- Oddelenie teórie literatúry
    - poetika slovenskej literatúry (poetika autora, poetika textu, intermediálna poetika, poetika performatívnych aktov kultúry prezencie)
    - poetika súčasnej literatúry a poetika slovenskej literatúry dvadsiateho a devätnásteho storočia
    - poetika/estetika vnímania a existenciálna semiotika
    - poetika literárnych polí, literárnych festivít, manifestovanej a latentnej podoby literárnych procesov, výskum cenzúry a iných foriem forklúzie (vytesňovania neprijateľných fenoménov z verejnej literárnej komunikácie).

V. SPOLUPRÁCA ÚSTAVU

- rozvíjanie spolupráce s domácimi a zahraničnými vedecko-výskumnými literárnovednými pracoviskami v organizovaní spoločných podujatí, riešení spoločných projektov a grantov a zverejňovaní ich výsledkov
- spolupráca pri vytváraní širších interdisciplinárnych platforiem a vytváraní pracovných tímov, ktoré sa budú zaoberať štúdiom miest pamäti, neinštitucionálnej a inštitucionálnej kultúrnej pamäte širšieho (nielen literárneho) charakteru z aspektu viacerých humanitných odborov (literárnej histórie, histórie, kulturológie a umenovedy, muzikológie, sociológie, etnológie a pod.)
- interdisciplinárna spolupráca so spoločenskovedným, humanitným a prírodovedným výskumom v oblastiach, presahujúcich rámce literárnovedného výskumu.

VI. SPOLOČENSKÉ VYUŽITIE VEDECKEJ PRÁCE ÚSTAVU

- medializácia výsledkov vedeckého výskumu prostredníctvom dostupných médií a vydavateľských a iných projektov
- sprostredkovanie výsledkov vedeckého výskumu otvorenou formou širšej verejnosti
- mediálne kampane, zamerané na vysvetľovanie perspektívnosti výskumu slovenskej literatúry
- účasť na formulovaní potrieb a foriem literárneho vzdelania
- široká ústavná účasť na projekte Otvorená akadémia.

Bratislava 30. mája 2016